

FINANSOWANIE INWESTYCJI W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM

Krystyna Brzozowska, Joanna Rosińska, Wojciech Zbaraszewski
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny

Streszczenie. W artykule podjęto zagadnienia finansowania inwestycji w zakresie ochrony środowiska w województwie zachodniopomorskim. Sprecyzowano w tym zakresie zadania jednostek samorządów terytorialnych i podmiotów gospodarczych, a także przeanalizowano źródła finansowania inwestycji ekologicznych.

Słowa kluczowe: ochrona środowiska, samorzady terytorialne, źródła finansowania, inwestycje, województwo zachodniopomorskie

WSTĘP

Jedną z podstawowych zasad wspólnotowej polityki ekologicznej jest zasada subsydiarności, stwierdzająca, że problemy ochrony środowiska należy rozwiązywać na możliwie najniższym szczeblu. W Polsce zasada ta jest realizowana przez przekazanie odpowiednich obowiązków i uprawnień jednostkom samorządu terytorialnego oraz podmiotom gospodarczym zobligowanym do wypełniania, w tym i finansowania, wielu zadań w zakresie ochrony środowiska. O tym, że takie postępowanie jest słuszne, świadczą poniesione nakłady i efekty ekologiczne osiągnięte przez przedsiębiorstwa i jednostki samorządu terytorialnego w ostatnich latach.

Na samorządach, przede wszystkim gminnych, ale także na powiatowych i wojewódzkich, spoczywa odpowiedzialność za terminowe wykonanie zobowiązań wynikających z podpisanego z Unią Europejską traktatu akcesyjnego. Gminy stoją wobec obowiązku realizacji inwestycji służących ochronie środowiska, a wszystkie szczeble samorządowe zostały zobligowane do wprowadzenia nowych procedur zarządzania ochroną środowiska. Również na podmioty gospodarcze nałożono liczne obowiązki z zakresu ochrony środowiska, które mają prowadzić do minimalizowania lub całkowitego wyeliminowania konieczności płacenia kar i opłat za korzystanie ze środowiska.

Celem artykułu jest analiza źródeł finansowania inwestycji w zakresie ochrony środowiska, na kanwie podstawowych obowiązków jednostek samorządu terytorialnego oraz podmiotów gospodarczych, na przykładzie województwa zachodniopomorskiego. W opracowaniu wyodrębniono trzy części. W części pierwszej przedstawiono zadania samorządów i przedsiębiorstw w zakresie ochrony środowiska. W części drugiej omówiono i dokonano klasyfikacji źródeł finansowania inwestycji w zakresie ochrony środowiska w Polsce. W ostatniej części przedstawiono źródła finansowania inwestycji jednostek z zakresu ochrony środowiska na przykładzie województwa zachodniopomorskiego.

ZADANIA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO I PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA

Ochrona środowiska jest jedną z istotniejszych tzw. funkcji integracyjnych państwa, której celem jest zapewnianie funkcjonowania społeczeństwa jako całości i zapewnianie mu podstawowych warunków bytu. W Polsce nadrzędną ustawą nakładającą obowiązek dbania o środowisko i jego elementy jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej [Konstytucja RP 1997]. W konstytucji wskazano, że ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych, które poprzez swoją politykę powinny zapewnić bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom. Do takich władz publicznych należą, oprócz województw powiatów, także gminy [Okrański 2007, Ustawa o samorządzie terytorialnym 1990]. Kompetencje poszczególnych organów samorządu terytorialnego w sprawach dotyczących ochrony środowiska są bardzo różnorodne i rozbudowane. Zadania samorządów terytorialnych można ująć w trzy zasadnicze grupy:

1. Zadania o charakterze wykonawczym, które polegają na wykonywaniu czynności mających bezpośredni wpływ na stan środowiska i są związane przede wszystkim z jego ochroną przed szkodliwymi oddziaływaniami powodowanymi przez określone podmioty, głównie o zasięgu lokalnym. Zadania te obciążają przede wszystkim samorząd gminny.
2. Zadania o charakterze zobowiązująco-reglamentacyjnym polegające na kształtowaniu sytuacji prawnej innych podmiotów oddziaływających na środowisko bądź korzystających z niego. Zadaniem tego typu są np. ustalanie treści i zakresu obowiązków ochronnych tych podmiotów czy granic dozwolonego korzystania ze środowiska – dokonuje tego przede wszystkim administracja rządowa na szczeblu wojewódzkim.
3. Zadania o charakterze kontrolno-nadzorczym, które polegają na badaniu stanu środowiska i przestrzegania obowiązków ochronnych. Zadania te wykonywane są głównie przez Państwową Inspekcję Ochrony Środowiska.

Marszałek województwa, starosta oraz wójt, burmistrz lub prezydent miasta sprawują kontrolę nad przestrzeganiem i stosowaniem przepisów o ochronie środowiska w zadaniach objętych ich właściwością. Należy podkreślić fakt, iż kompetencje poszczególnych organów samorządu terytorialnego w sprawach dotyczących ochrony środowiska są bardzo rozbudowane i wynikają z licznych ustaw. Akty normatywne i wynikające z nich zadania samorządów terytorialnych w zakresie ochrony środowiska przedstawiono w tabeli 1 [Rabiej, Machnicki 2007, s. 176; Barczak 2006].

Tabela 1. Zadania samorządów terytorialnych w zakresie ochrony środowiska
 Table 1. Tasks of local governments in environment protection area

<p>Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, Dz.U. 2001 nr 62, poz. 627 z późn. zm.</p>	<p>W ustawie zostały określone podstawowe funkcje organów samorządowych gminy, a są to: kontrola przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska, możliwość wystąpienia w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach, które dotyczą wykroczeń w zakresie przepisów o ochronie środowiska; przyjmowanie zawiadomień o awarii, wstrzymanie użytkowania instalacji, których emisja nie wymaga pozwolenia, nakazanie osobom fizycznym wykonanie czynności ograniczającej negatywne oddziaływanie na środowisko.</p>
<p>Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, Dz.U. 2004 nr 92, poz. 880 z późn. zm.</p>	<p>Wójt, burmistrz albo prezydent miasta wydaje zezwolenia na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości, a także może wymierzyć administracyjną karę pieniężną za zniszczenie drzew lub terenów zielonych. Do obowiązków rady gminy wynikających z tej ustawy w zakresie ochrony przyrody należy m.in. ustanowienie pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego. Następuje to wówczas, gdy wojewoda nie ustanowił tych form ochrony.</p>
<p>Ustawa z 18 lipca 2001 r. Prawo wodne, Dz.U. 2001 nr 115, poz. 1229 z późn. zm.</p>	<p>Wójt, burmistrz lub prezydent miasta może nakazać właścicielowi gruntu wykonanie prac polegających na przywróceniu stanu poprzedniego lub wykonanie urządzeń zapobiegającym szkodom, gdy właściciel przyczynił się do niekorzystnych zmian stanu wody, a zmiany te dotyczą także gruntów sąsiednich. Prawo wodne nakłada na organy administracji samorządowej zadania związane z ochroną przed powodzią lub suszą.</p>
<p>Ustawa z 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, Dz.U. 2001 nr 72, poz. 747 z późn. zm.</p>	<p>W myśl tej ustawy to gmina (bądź związki międzygminne) odpowiada za poprawną politykę związaną ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i zbiorowym odprowadzaniem ścieków. Rada gminy podejmuje decyzję w sprawie regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków obowiązującą na terenie danej gminy. Pozwolenia na prowadzenie działalności wodno-kanalizacyjnej wydaje burmistrz, prezydent miasta bądź wójt.</p>
<p>Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, Dz.U. 2001 nr 62, poz. 628 z późn. zm.</p>	<p>Opracowanie planu gospodarki odpadami zgodnie z ustawą zostało nałożone na gminę. Projekt planu gminnego podlega zaopiniowaniu przez zarząd województwa oraz zarząd powiatu. Władze wykonawcze gminy mają zadanie opiniować plany powstałe na szczeblu wojewódzkim i powiatowym. Starosta przed wydaniem zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania i transportu odpadów jest zobligowany do zasięgnięcia opinii właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Do przywozu z zagranicy odpadów innych niż niebezpieczne potrzebne jest zezwolenie Głównego Inspektora</p>

Tabela 1, cd.

	Ochrony Środowiska, z kolei on jest zobowiązany do przekazania kopii zezwolenia wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta właściwym ze względu na miejsce odzysku.
Ustawa z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, Dz.U. 1996 nr 132, poz. 622 z późn. zm.	Ustawa reguluje zadania gminy dotyczące utrzymania czystości i porządku, obowiązki narzucone na właścicieli nieruchomości, a także warunki, które muszą spełniać zezwolenia na świadczenia usług. Do szczególnych zadań gminy w tej kwestii należą m.in.: stworzenie odpowiednich warunków umożliwiających wykonanie prac związanych z utrzymaniem czystości na jej terenie, również poprzez stworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych, zbudowanie, a w późniejszym czasie eksploatację takich obiektów, jak: stacja zlewni, instalacje do zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok zwierzęcych lub ich części, prace mające na celu utrzymanie placów, ulic i terenów otwartych w czystości. Do zadań gminy należą także sprawy związane z bezdomnymi zwierzętami, a także udostępnianie informacji o miejscach zbiórki sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych.
Ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. 2003 nr 80, poz. 717	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zawiera informacje o przeznaczeniu terenu gminy na określone cele. Określa on również wymagania techniczno-przyrodnicze, które powinny być spełnione przy lokalizacji inwestycji. Plan zagospodarowania przestrzennego jest aktem prawa miejscowego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyszczególnionych ustaw.

Source: Authors' elaboration based on law acts.

Zadania samorządów terytorialnych związane z ochroną środowiska wynikają również z wielu innych przepisów prawnych, których Polska zobowiązała się przestrzegać w chwili przystąpienia do różnych organizacji międzynarodowych, w tym Unii Europejskiej [szerzej Ochrona... 2005]. Wśród tego rodzaju dokumentów międzynarodowych można wyróżnić Agendę 21 [szerzej Dokumenty... 1998] oraz VI Program Działań Unii Europejskiej na rzecz Ochrony Środowiska [Decyzja... 2002].

Każdy podmiot gospodarczy (z wyjątkiem zwolnień zawartych w Prawie ochrony środowiska, ustawie o odpadach i Prawie wodnym) jest zobowiązany do posiadania: pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód powierzchniowych lub podziemnych, także na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi oraz pozwolenia na wytwarzanie odpadów lub decyzję zatwierdzającą program gospodarki odpadami niebezpiecznymi oraz/lub potwierdzenie przedłożenia informacji o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami. Zagadnienia te regulowane są przez liczne akty prawne. Ważniejsze ustawy w zakresie obowiązków podmiotów gospodarczych dotyczących ochrony środowiska zawarto w tabeli 2.

Tabela 2. Obowiązki podmiotów gospodarczych w zakresie ochrony środowiska
Table 2. Tasks of corporates in environment protection area

<p>Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, Dz.U. 2001 nr 62, poz. 627 z późn. zm.</p>	<p>W myśl ustawy przedsiębiorstwa wytwarzające są zobowiązane posiadać pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, wytwarzanie odpadów. Brak pozwoleń oznacza dla przedsiębiorstw znaczną podwyżkę opłat. Podmiot korzystający ze środowiska ustala we własnym zakresie wysokość należnej opłaty i wnosi ją na rachunek właściwego urzędu marszałkowskiego. Takie rozwiązanie dotyczy takich komponentów, jak: wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, pobór wód, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi oraz składowanie odpadów.</p>
<p>Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, Dz.U. 2001 nr 62, poz. 628 z późn. zm.</p>	<p>Posiadacz odpadów jest obowiązany do prowadzenia ich ilościowej i jakościowej ewidencji. Ewidencję prowadzi się z zastosowaniem karty ewidencji odpadu, prowadzonej dla każdego rodzaju odpadu odrębnie, oraz karty przekazywania odpadu.</p>
<p>Ustawa z 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej, Dz.U. 2001 nr 63, poz. 639</p>	<p>Ustawa określa obowiązki przedsiębiorców wprowadzających na terytorium kraju produkty w pewnego rodzaju opakowaniach oraz określa zasady ustalania i pobierania opłaty produktowej i opłaty depozytowej m.in. od opakowań: z tworzyw sztucznych, z aluminium, z papieru i tektury, a także od takich produktów, jak np. akumulatory, opony i oleje smarowe.</p>
<p>Ustawa z 29 lipca 2005 r. o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, Dz.U. 2005 nr 180, poz. 1495 z późn. zm.</p>	<p>Ustawa określa zasady postępowania (w tym przedsiębiorstw) ze zużytym sprzętem w celu ograniczenia ilości odpadów oraz zapewnienia odpowiedniego poziomu jego zbierania, odzysku i recyklingu.</p>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyszczególnionych ustaw.
Source: Authors' elaboration based on law acts.

Zadania jednostek samorządu terytorialnego oraz obowiązki podmiotów gospodarczych w zakresie ochrony środowiska są bardzo szerokie i wynikają z licznych aktów prawnych. W celu ochrony środowiska należy te zadania odpowiednio finansować. Dlatego finansowanie inwestycji w zakresie ochrony środowiska zostanie omówione w dalszej części artykułu.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA INWESTYCJI W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA W POLSCE

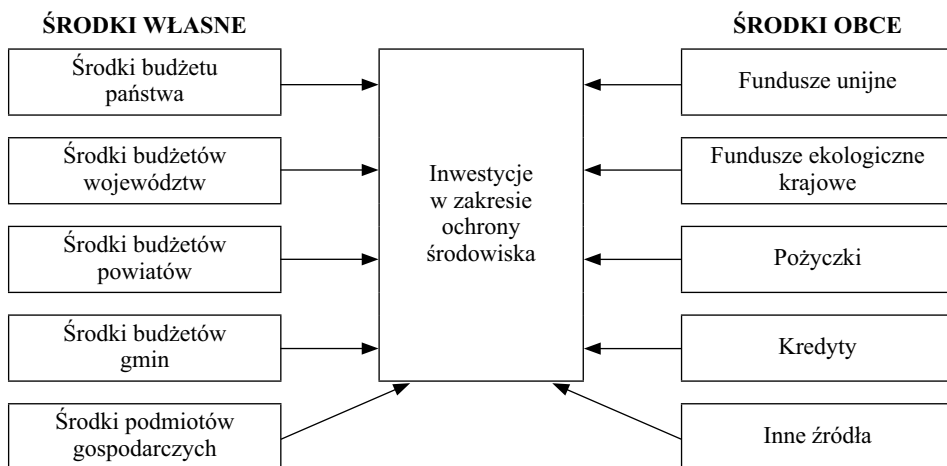
W ujęciu podmiotowym system finansowania ochrony środowiska w Polsce tworzą [Kobyliński 2002]:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej działające na poziomie regionalnym,

- powiatowe i gminne fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, funkcjonujące lokalnie i znajdujące się w dyspozycji jednostek samorządu terytorialnego odpowiednio do poziomu ich oddziaływania,
- banki komercyjne z Bankiem Ochrony Środowiska oferującym preferencyjne kredyty na inwestycje związane z ochroną środowiska,
- fundacja „Ekofundusz” zarządzająca środkami pochodzącymi z konwersji zagranicznego długu publicznego,
- budżet państwa i budżety samorządów terytorialnych,
- Bank Światowy udzielający preferencyjnych kredytów i pożyczek,
- Unia Europejska w ramach programów celowych i operacyjnych,
- krajowe podmioty gospodarcze i instytucje.

Rola poszczególnych instytucji w finansowaniu dynamicznie rosnących potrzeb inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska ulega zmianom. Obok niewątpliwie znaczącej roli funduszy ochrony środowiska na szczeblu państwa i szczeblach lokalnych, wzrasta udział środków Unii Europejskiej przeznaczonych na ochronę środowiska w ramach programu Infrastruktura i Środowisko oraz regionalnych programów operacyjnych.

W ujęciu rodzajowym potencjalne źródła finansowania inwestycji w zakresie ochrony środowiska, podobnie jak w wypadku innych inwestycji, można podzielić na źródła własne i obce (por. rys. 1).

Rys. 1. Źródła finansowania inwestycji w zakresie ochrony środowiska

Fig. 1. Sources of finance of environmental investments

Źródło: Opracowanie własne.

Source: Own elaboration.

Ogółem nakłady na inwestycje ekologiczne w kraju w latach 2005–2007 plasowały się na poziomie 6–7 mln zł (w 2005 r. wynosiły 5986 mln zł, w 2006 r. – 6877 mln zł, a w 2007 r. – 7521 mln zł.) [Ochrona... 2008], co oznacza coroczny wzrost wartości inwestycji o odpowiednio 15 i 10% rocznie w stosunku do roku poprzedniego.

Udział źródeł własnych i obcych w finansowaniu nakładów inwestycyjnych na ochronę środowiska w Polsce w latach 2005–2007 przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej według udziału poszczególnych źródeł finansowania (w %)

Table 3. Investment expenditure on fixed assets used in protection of environment and water management according to a share of explicit sources of financing – per cent

Wyszczególnienie	2000	2005	2006	2007
Środki własne	53,4	49,07	45,52	47,59
Środki budżetu państwa	2,2	1,07	0,98	0,91
Środki budżetów województw	1,6	0,45	0,67	0,40
Środki budżetów powiatów	0,2	0,10	0,24	0,14
Środki budżetów gmin	1,4	1,03	0,86	1,57
Środki z zagranicy	3,9	15,96	19,16	14,82
Fundusze ekologiczne	20,0	21,15	17,56	20,85
Kredyty i pożyczki krajowe	11,7	7,60	11,43	9,96
Inne środki	5,6	3,56	3,59	3,77

Źródło: [Ochrona... 2008].

Source: [Ochrona... 2008].

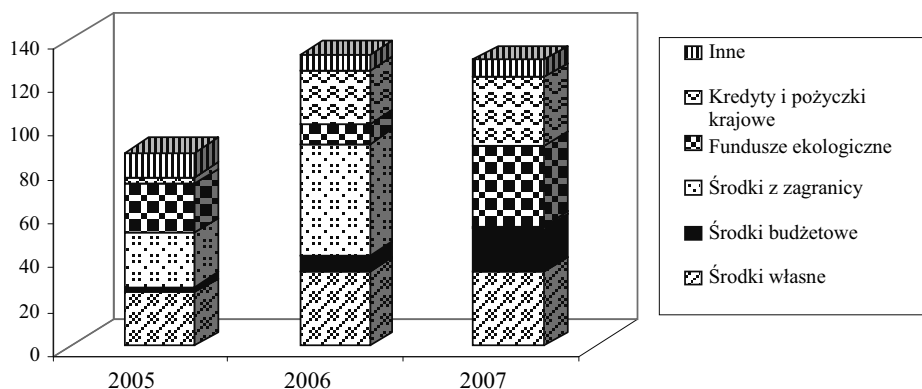
Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli 3, w ciągu badanych lat proporcje udziału źródeł własnych i obcych utrzymywały się na zbliżonym poziomie, natomiast znaczącemu wzrostowi uległ udział środków z zagranicy, spowodowany włączeniem Polski w struktury unijne i dostępem do środków unijnych. Zwraca uwagę także to, że udział innych pozycji nie uległ również znaczącym zmianom, utrzymując porównywalny poziom w przedstawionych latach.

W układzie podmiotowym, według grup inwestorów, udział przedsiębiorstw w finansowaniu inwestycji w zakresie ochrony środowiska w latach 2005–2007 wynosił odpowiednio 47,2; 50,5 oraz 54,7%. Drugą grupę inwestorów stanowiły gminy, na które nałożony został ustawowy obowiązek dbałości o ochronę środowiska, z udziałem 50,4; 46,6 oraz 42,8% [Ochrona... 2008].

W układzie terytorialnym w 2007 r. największe nakłady na inwestycje służące ochronie środowiska zostały poniesione w woj. śląskim (19,78%), mazowieckim (13,19%) i wielkopolskim (5,01%), na które przypadło blisko 40% całości nakładów. Województwo zachodniopomorskie znalazło się na 7 pozycji z udziałem 5,72% i nakładami w kwocie ogółem 430,5 mln złotych [Ochrona... 2008].

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA INWESTYCJI W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM

W latach 2005–2007 w województwie zachodniopomorskim przeznaczono 1565,6 mln zł na realizację inwestycji w zakresie ochrony środowiska. Ponad 77% tej kwoty wydatkowano na środki trwałe służące ochronie środowiska, a 23% przypadło na środki trwałe służące gospodarce wodnej. Głównymi źródłami finansowania inwestycji ekologicznych w woj. zachodniopomorskim były: środki własne (31%), kredyty i pożyczki krajowe (23%) oraz fundusze ekologiczne (21%) (rys. 2 i 3).

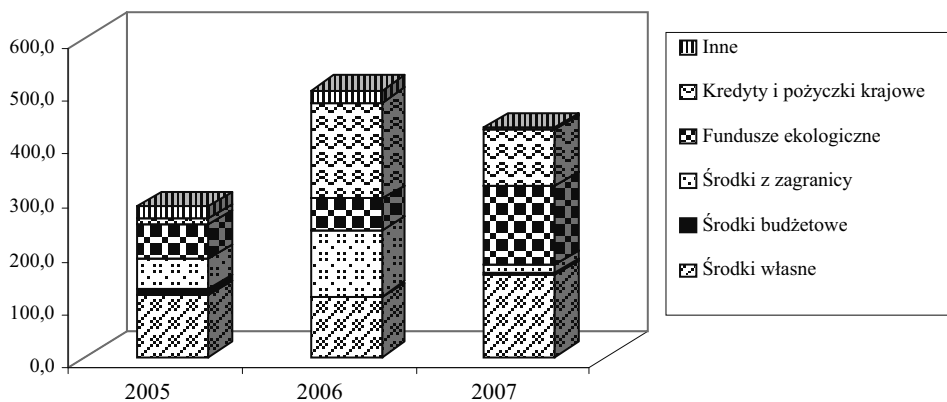

Rys. 2. Źródła finansowania inwestycji służących ochronie środowiska w woj. zachodniopomorskim w latach 2005–2007 (w mln zł)

Fig. 2. Sources of finance of investments at environmental protection area in West Pomeranian region in 2005–2007 (mln PLN)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [Ochrona... 2006; Ochrona... 2007; Ochrona... 2008].

Source: Authors' elaboration based on [Ochrona... 2006; Ochrona... 2007; Ochrona... 2008].

Rys. 3. Źródła finansowania inwestycji służących gospodarce wodnej w woj. zachodniopomorskim w latach 2005–2007 (w mln zł)

Fig. 3 Sources of finance of investments at water management in West Pomerania region in 2005–2007 (mln PLN)

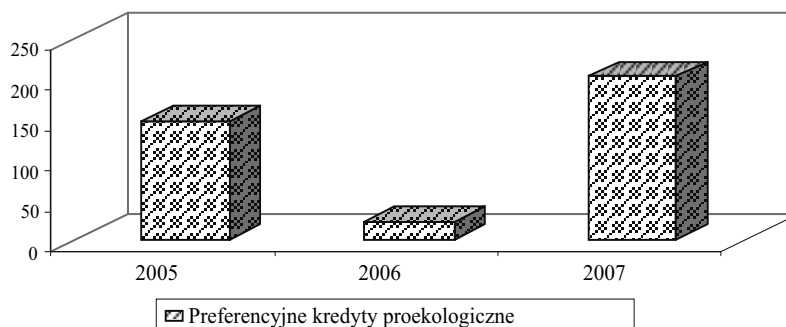
Źródło: Opracowanie własne na podstawie [Ochrona... 2006; Ochrona... 2007; Ochrona... 2008].

Source: Authors' elaboration based on [Ochrona... 2006; Ochrona... 2007; Ochrona... 2008].

Biorąc pod uwagę źródła finansowania inwestycji służących ochronie środowiska i inwestycji służących gospodarce wodnej jedyna istotna różnica polega na tym, iż w inwestycjach związanych z gospodarką wodną był znaczący udział środków budżetowych (8% w porównaniu do 1% w przypadku inwestycji służących ochronie

środowiska). Ponad 93% środków budżetowych związanych z inwestycjami służącymi ochronie środowiska pochodziło z budżetu województwa, natomiast głównym źródłem środków budżetowych w przypadku inwestycji związanych z gospodarką wodną stanowiły budżety gmin (63%). Warto również dodać, iż w inwestycjach służących gospodarce wodnej istotną rolę, obok środków własnych, odegrały środki z zagranicy (22%). Z danych zaprezentowanych na rysunkach 2 i 3 wynika znaczący przyrost udziału kredytów i pożyczek w finansowaniu inwestycji ekologicznych w 2006 r. (wartość udzielonych kredytów i pożyczek wzrosła w porównaniu do 2005 r. o 1426% w przypadku inwestycji służących ochronie środowiska i o 700% w przypadku inwestycji służących gospodarce wodnej).

Istotnym źródłem finansowania inwestycji w ochronę środowiska i gospodarkę wodną, obok środków własnych, są kredyty i pożyczki krajowe. W latach 2005–2007 Bank Ochrony Środowiska SA (BOŚ SA) udzielił 546 kredytów proekologicznych na kwotę ponad 373 mln zł (rys. 4).

Rys. 4. Kredyty proekologiczne udzielone przez Bank Ochrony Środowiska SA na finansowanie inwestycji w zakresie ochrony środowiska w woj. zachodniopomorskim w latach 2005–2007 (w mln zł)

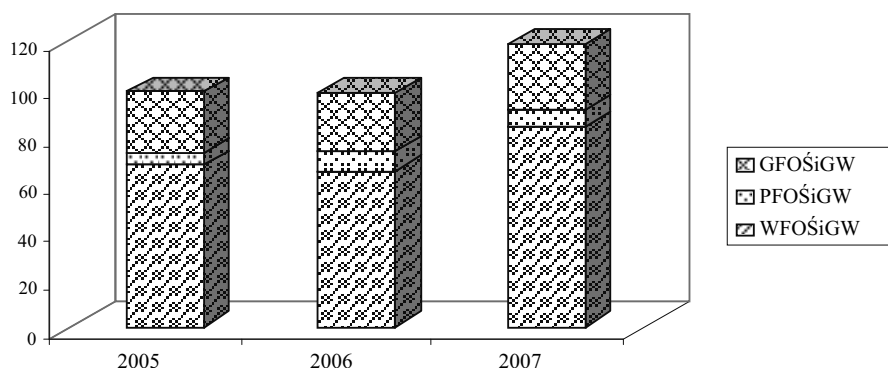
Fig. 4. Ecological loans granted by Bank Ochrony Środowiska for investments at environmental protection area in West Pomeranian region in 2005–2007 (mln PLN)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [Ochrona... 2006; Ochrona... 2007; Ochrona... 2008].
Source: Authors' elaboration based on [Ochrona... 2006; Ochrona... 2007; Ochrona... 2008].

Z danych zaprezentowanych na rysunku 4 wynika, iż 94% środków w ramach preferencyjnych kredytów proekologicznych przyznano inwestorom woj. zachodniopomorskiego w latach 2005 i 2007. Pomimo iż w 2006 r. BOŚ SA udzielił 139 kredytów (25,5%), to ich wartość wyniosła tylko 22,4 mln zł. Ponad 73% z nich zostało udzielonych we współpracy z Narodowym i Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW, WFOŚiGW).

W latach 2005–2007 fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (wojewódzki, powiatowe i gminne) przeznaczyły na dofinansowanie inwestycji ekologicznych w woj. zachodniopomorskim ponad 314 mln zł (rys. 5).

Najwięcej środków pochodziło z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (69%), najmniej zaś z powiatowych funduszy ochrony środowiska

Rys. 5. Wydatki inwestycyjne wojewódzkiego, powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej w woj. zachodniopomorskim w latach 2005–2007 (w mln zł)

Fig. 5. Investment expenditure of regional, districts and communes funds for environmental protection and water management in West Pomeranian region in 2005–2007 (mln PLN)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [Ochrona... 2006; Ochrona... 2007; Ochrona... 2008].

Source: Authors' elaboration based on [Ochrona... 2006; Ochrona... 2007; Ochrona... 2008].

i gospodarki wodnej (7%). Spowodowane to może być tym, iż zarówno powiatowe, jak i gminne fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej finansują inwestycje w zakresie ochrony środowiska tylko i wyłącznie w formie bezzwrotnej – w postaci dotacji i dopłat, natomiast WFOŚiGW udziela dodatkowo pożyczek i kredytów ekologicznych (finansowanie zwrotne). Najczęściej inwestorzy woj. zachodniopomorskiego ze środków pozyskanych z funduszy ekologicznych realizowali inwestycje w zakresie gospodarki ściekowej (168,5 mln zł). Najmniejszym zainteresowaniem cieszyły się przedsięwzięcia inwestycyjne związane z gospodarką odpadami (31,1 mln zł).

Warto przy tym dodać, że pozyskane przez inwestorów woj. zachodniopomorskiego środki na inwestycje ekologiczne są jednak niewystarczające do spełnienia wymogów unijnych zarówno w zakresie ochrony środowiska, jak i gospodarki wodnej. Dlatego też przedsiębiorcy i samorządy lokalne powinny korzystać ze środków z funduszy strukturalnych, do których otrzymały dostęp wraz z akcesją do Unii Europejskiej. Samorządy lokalne woj. zachodniopomorskiego w latach 2004–2006 pozyskały z funduszy unijnych ponad 590 mln zł, z czego ponad 530 mln zł, pochodzące z Funduszu Spójności, przeznaczono na inwestycje w ramach zintegrowanej gospodarki wodno-ściekowej w dorzeczu Parsęty. Pozostałe 60 mln zł pozyskano z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na realizację inwestycji ekologicznych w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (25 gmin – kwota 50 mln zł) i Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III (6 gmin – kwota 10 mln zł) [www.mapa.fundusze-strukturalne.gov.pl z dnia 04.01.2009 r.]. Ponad 80% inwestycji w zakresie ochrony środowiska współfinansowanych z funduszy unijnych dotyczyło budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.

UWAGI KOŃCOWE

Ochrona środowiska jest jednym z priorytetowych celów stawianych przez Unię Europejską krajom członkowskim. Wysoka ranga konieczności ochrony środowiska wynika z postępu technicznego i technologicznego skutkującego pogarszaniem stanu środowiska naturalnego oraz z niedostatecznej dbałości ze strony społeczeństwa o czystość środowiska naturalnego.

W celu realizacji priorytetowych zadań w zakresie ochrony środowiska stojących przed władzami państwowymi, władzami lokalnymi oraz podmiotami gospodarczymi, a wyrażonych w licznych aktach prawnych różnej rangi, począwszy od konstytucji, przez ustawy po akty wykonawcze, dynamicznie wzrasta liczba inwestycji o charakterze ekologicznym finansowanych z różnych źródeł własnych i obcych.

Z przedstawionego przeglądu inwestycji w zakresie ochrony środowiska realizowanych w latach 2005–2007 w województwie zachodniopomorskim wynika, że do podstawowych źródeł finansowania inwestycji ekologicznych należały kredyty i pożyczki zaciągane w bankach krajowych oraz środki z funduszy ochrony środowiska tworzonych na szczeblu kraju, województw, powiatów i gmin. W latach 2005–2007 w woj. zachodniopomorskim przeznaczono 1565,6 mln zł na realizację inwestycji ekologicznych. Ponad $\frac{3}{4}$ tej kwoty wydatkowano na środki trwałe służące ochronie środowiska, a niecała $\frac{1}{4}$ przypadła na środki trwałe służące gospodarce wodnej.

Należy przypuszczać, że struktura źródeł finansowania inwestycji w zakresie ochrony środowiska w najbliższych latach zmieni się na rzecz wzrostu udziału funduszy unijnych dostępnych w ramach programów ustalonych na lata 2007–2013.

PIŚMIENNICTWO

- Barczak A., 2006. Zadania samorządu terytorialnego w zakresie ochrony środowiska, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa.
- Decyzja 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 22 lipca 2002 r. ustanawiająca szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego na lata 2002–2012. Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich L 242/1.
- Dokumenty końcowe Konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój”, (1998). Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa.
- Kobyliński R. i in., 2002. Programowanie i finansowanie inwestycji w ochronie środowiska. Agencja Rozwoju Środowiska Sp. z o.o., Koszalin.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997. Dz.U. 1997 nr 78, poz. 483.
- Ochrona środowiska 2006. Informacje i Opracowanie Statystyczne 2006. GUS, Warszawa.
- Ochrona środowiska 2007. Informacje i Opracowanie Statystyczne 2007. GUS, Warszawa.
- Ochrona środowiska 2008. Informacje i Opracowanie Statystyczne 2007. GUS, Warszawa.
- Ochrona środowiska w dokumentach Unii Europejskiej, 2005. Komitet Prognoz „Polska 2000 Plus” przy Prezydium PAN, Warszawa.
- Okraśiński A., 2007. Obowiązki samorządu w zakresie ochrony środowiska. Gazeta Prawna Nr 027.
- Rabiej S., Machnicki C., 2007. Ochrona środowiska w gospodarce gminy. Poradnik. Dom Wydawniczy Medium, Warszawa.
- Ustawa o samorządzie terytorialnym z 8 marca 1990. Dz.U. 1990 nr 16, poz. 95 z późn. zm.
- Ustawa z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Dz.U. 1996 nr 132, poz. 622 z późn. zm.

- Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Dz.U. 2004 nr 92, poz. 880 z późn. zm.
Ustawa z 18 lipca 2001 r. Prawo wodne. Dz.U. 2001 nr 115, poz. 1229 z późn. zm.
Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. Dz.U. 2001 nr 62, poz. 628 z późn. zm.
Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Dz.U. 2001 nr 62, poz. 627 z późn. zm.
Ustawa z 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Dz.U. 2001 nr 72, poz. 747 z późn. zm.
Ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Dz.U. 2003 nr 80, poz. 717.
Ustawa z 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i depozytowej. Dz.U. 2001 nr 63, poz. 639.
Ustawa z 29 lipca 2005 r. o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym. Dz.U. 2005 nr 180, poz. 1495 z późn. zm.
www.mapa.fundusze-strukturalne.gov.pl [z dnia 04.01.2009 r.]

FINANCING OF INVESTMENT AT ENVIRONMENTAL PROTECTION AREA IN WEST POMERANIAN REGION

Abstract. A State, local governments and entities are in charge of resolving problems of environmental protection. According to this such institutions are the main investors of environmental projects.

Because of high capital absorbance of environmental investments a seeking for source of their financing can be difficult to solve issue.

Authors have attempted an assessment of amount, types and sources of funding the investments at environmental area in West Pomeranian region in 2005–2007.

Key words: environment protection, local governments, source of finance, investment, West Pomeranian region

Zaakceptowano do druku – Accepted for print 05.05.2009